

DECLARAȚIA PRINCIPIILOR DE OBSERVARE INTERNAȚIONALĂ A ALEGERILOR

27 octombrie 2005

Alegerile cu adevărat democratice sînt expresia drepturilor constituționale ale poporului unei țări, manifestarea liberă a voinței lui constituind baza împuternicirilor și legitimității puterii de stat. Drepturile cetățenilor de a alege și de a fi aleși prin alegeri cu adevărat democratice sînt drepturi ale omului internațional recunoscute. Alegerile cu adevărat democratice asigură accesarea pașnică la puterea de stat și din această cauză au un rol esențial în menținerea păcii și a stabilității în țară. În acele țări în care guvernarea este aleasă legal prin alegeri cu adevărat democratice, posibilitățile de a atenta nedemocratic la puterea de stat sînt limitate.

Una dintre condițiile necesare pentru o gestionare de stat democratică sînt alegerile cu adevărat democratice, întrucît acestea reprezintă un mecanism cu ajutorul căruia poporul, în baza unei proceduri stabilite prin lege, își exprimă liber voința în ceea ce privește acordarea dreptului legal de a exercita puterea de stat în numele său și în interesele sale. Asigurarea unor alegeri cu adevărat democratice constituie un obiectiv al eforturilor de statornicire a unor procese mai largi și de creare a instituțiilor de gestionare de stat democratică. Din acest motiv, deși principiile universale ale alegerilor democratice trebuie să se reflecte în întregul proces electoral, orice alegeri necesită a fi examinate numai în contextul politic și istorico-cultural în care ele se desfășoară.

Alegeri cu adevărat democratice nu pot fi asigurate în afara respectării celorlalte drepturi și libertăți fundamentale ale omului, precum egalitatea în fața legii fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială, incluzînd între altele statutul persoanelor cu dizabilități, de asemenea ele nu vor fi cu adevărat democratice dacă se vor admite constrîngeri arbitrare și neîntemeiate. Drepturile în cauză, precum și alte drepturi ale omului nu pot fi asigurate fără garantarea lor prin lege. Aceste reguli de bază sînt recunoscute în tratatele privitoare la drepturile omului și în alte convenții internaționale, de asemenea în documentele semnate de organizațiile interguvernamentale. Astfel, asigurarea unor alegeri cu adevărat democratice constituie o preocupare a organizațiilor internaționale, precum și a instituțiilor naționale, a participanților la competiția politică, a cetățenilor și organizațiilor obștești.

Observarea internațională a alegerilor reprezintă o manifestare a interesului comunității internaționale față de asigurarea unor alegeri democratice ca o componentă a dezvoltării democrației, ce include respectarea drepturilor omului și supremația legii. Observarea

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

internațională a alegerilor cu accentul pe drepturile civile și politice face parte din acțiunile de monitorizare a drepturilor omului și trebuie să se realizeze prin aplicarea celor mai înalte standarde de imparțialitate vizavi de participanții naționali la competiția politică, fără a se recurge la anumite raționamente duplicitare sau multiaspectuale, care pot intra în contradicție cu imparțialitatea. Prin această observare este asigurată aprecierea proceselor electorale în raport cu principiile internaționale de desfășurare a alegerilor cu adevărat democratice și legislația națională, de asemenea pornind de la recunoașterea faptului că nu altcineva decât poporul țării decide în final asupra legitimității procesului electoral și corectitudinii rezultatelor în alegeri.

Observarea internațională a alegerilor poate ridica autoritatea proceselor electorale prin neadmiterea și aducerea la cunoștință publică a încălcărilor și a cazurilor de falsificare, precum și prin recomandările de perfecționare a procedurilor electorale. Ea servește, de asemenea, la informarea opiniei internaționale prin schimburi de experiență și oferirea de informații despre dezvoltarea democrației.

Observarea internațională a alegerilor a căpătat o recunoaștere largă în lume și joacă un rol important în asigurarea aprecierii exacte și imparțiale a caracterului proceselor electorale. Observarea minuțioasă și imparțială a alegerilor necesită aplicarea unor metodologii sigure și colaborare cu organele naționale ale puterii de stat, cu participanții naționali la competiția politică (partidele politice, candidații și susținătorii problemelor ridicate la referendum), cu organizațiile naționale de observare a alegerilor și cu organizațiile internaționale acreditate în acest domeniu.

În legătură cu aceasta, organizațiile interguvernamentale și cele neguvernamentale internaționale, aprobând prezenta Declarație și Codul de conduită al observatorilor electorali internaționali anexat la aceasta, declară următoarele:

1. Alegerile cu adevărat democratice exprimă drepturile constituționale ale poporului unei țări, manifestarea liberă a voinței lui constituie baza împuternicirilor și legitimității puterii de stat. Drepturile cetățenilor de a alege și de a fi aleși prin alegeri libere, care au loc periodic, sînt drepturi ale omului internațional recunoscute. Alegerile cu adevărat democratice joacă un rol esențial în menținerea păcii și a stabilității și reprezintă mandatul pentru guvernare democratică.
2. În corespundere cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu Pactul internațional privind drepturile civile și politice și cu celelalte tratate internaționale, fiecare persoană are dreptul și trebuie să i se garanteze posibilitatea de a participa la treburile statului și la cele obștești fără nici o discriminare, care este interzisă în conformitate cu principiile drepturilor universale ale

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

omului, și fără nici un fel de îngrădiri neîntemeiate. Acest drept poate fi exercitat direct - prin participare la referendum, candidare la o funcție electivă în stat sau prin alte mijloace - prin intermediul reprezentanților liber aleși.

3. Voința poporului unei țări constituie baza împuternicirilor puterii de stat și această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc periodic și garantează dreptul și posibilitatea de a alege și de a fi ales prin sufragiu universal, egal, cu utilizarea procedurilor de votare secretă sau a procedurilor similare de votare liberă, fiind asigurată numărarea exactă a voturilor, anunțarea și respectarea rezultatelor votării. În legătură cu aceasta, asigurarea unor alegeri cu adevărat democratice presupune implicarea unui șir de alte drepturi și libertăți, procese, legi și instituții.

4. Observarea internațională a alegerilor presupune o colectare sistematică, completă și minuțioasă a informației despre legile, procesele și instituțiile abilitate în domeniul alegerilor, despre alți factori cu tangență asupra condițiilor generale de desfășurare a alegerilor; o analiză obiectivă și calificată a acestei informații; și o expunere a concluziilor privind caracterul alegerilor în baza celor mai înalte standarde de apreciere exactă și obiectivă a procesului electoral. În cadrul observării internaționale a alegerilor se propun, unde e posibil, recomandări de ridicare a autorității și eficacității procesului electoral, precum și a proceselor adiacente, fără a admite amestecul în aceste procese sau împiedicarea desfășurării lor. Misiunile internaționale de observare a alegerilor reprezintă eforturi organizate ale organizațiilor interguvernamentale și celor neguvernamentale internaționale în scopul realizării monitorizării internaționale a alegerilor.

5. Observarea internațională a alegerilor asigură aprecierea alegerilor în perioada de pînă la alegeri, în ziua alegerilor și în perioada de după încheierea lor în baza unei monitorizări permanente prin diverse metode. În cadrul acestor eforturi misiunile specializate în observare pot examina un număr limitat de chestiuni și procese concrete legate de perioadele de pînă la alegeri și de după încheierea lor, cum ar fi: stabilirea hotarelor circumscripțiilor electorale, întocmirea listelor electorale, utilizarea tehnologiilor electronice și funcționarea mecanismelor de depunere și examinare a contestațiilor privind desfășurarea alegerilor. Pot fi atrase și misiuni aparte specializate în observare cu condiția ca acestea să facă declarații publice în care să menționeze că activitatea lor este strict direcționată, acoperind un segment limitat al procesului electoral și concluziile privind alegerile sînt parțiale, de asemenea că nu vor formula concluzii privitor la procesul general electoral în baza unei activități limitate. Toate misiunile vor întreprinde eforturi susținute pentru ca ziua votării să fie examinată în contextul alegerilor și a nu exagera importanța concluziilor formulate în ziua votării. În cadrul observării internaționale a alegerilor se examinează condițiile ce țin de exercitarea dreptului de a alege și de a fi ales, inclusiv orice fel de discriminare sau de alte obstacole de a participa în procesul alegerilor în

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

funcție de opiniile politice sau de alte opinii, rasă sau după principiul gender, culoarea pielii, proveniență etnică, limbă, religie, origine națională sau socială, avere, stare socială sau un alt statut social, cum ar fi statutul persoanelor cu dizabilități. Concluziile misiunilor internaționale de observare a alegerilor reprezintă de fapt un punct de plecare pentru toți cei care se interesează de alegeri, inclusiv pentru participanții la competiția politică. Această circumstanță poate avea o importanță deosebită în cazul contestării rezultatelor alegerilor, atunci când concluziile obiective și veridice oferă posibilitatea de a diminua factorii ce conduc la apariția conflictelor.

6. Observarea internațională a alegerilor se realizează în interesul poporului țării în care se desfășoară alegerile și în interesul comunității internaționale. Observarea se face asupra procesului electoral propriu-zis și nu se referă la anumite rezultate concrete ale votării, ea privește rezultatele alegerilor doar în măsura în care ele sînt anunțate corect, în termenele stabilite și în condiții de transparență. În componența unei misiuni internaționale de monitorizare a alegerilor nu pot fi incluse persoane care au interese politice, economice sau de alt gen de natură să împiedice efectuarea corectă și obiectivă a observării și/sau formularea concluziilor privind caracterul procesului electoral. Aceste exigențe vor fi respectate efectiv de către observatori pe parcursul întregii perioade de observare, precum și în perioadele mai scurte în zilele în care au loc alegerile, fiecare dintre aceste perioade punînd sarcini concrete privind efectuarea analizei independente și obiective de către observatori. Misiunile internaționale de monitorizare a alegerilor nu vor accepta susținere financiară sau materială din partea organelor puterii de stat, întrucît acest fapt poate conduce la apariția conflictului de interese și la subminarea încrederii față de corectitudinea concluziilor formulate de misiune. Delegațiile internaționale de observatori electorali vor fi disponibile să dezvăluie informația asupra surselor sale de finanțare în cazul în care vor fi depuse demersuri corespunzătoare și întemeiate.

7. Misiunile internaționale de observare a alegerilor vor face declarații publice oportune, veridice și imparțiale (inclusiv vor prezenta copiile de pe acestea organelor electorale și altor instituții naționale corespunzătoare) cu formularea concluziilor și recomandărilor, pe care le vor considera utile pentru perfecționarea proceselor electorale. Misiunile își vor anunța public prezența în țară, inclusiv mandatul, componența și durata împuternicirilor, în cazurile corespunzătoare vor prezenta periodic rapoarte și vor publica declarația prealabilă despre concluziile asupra rezultatelor alegerilor și raportul final după încheierea procesului electoral. Misiunile internaționale de observare a alegerilor pot organiza întâlniri particulare cu cei interesați în organizarea în țara lor a unor alegeri cu adevărat democratice în scopul discutării concluziilor și recomandărilor misiunii. Misiunile internaționale de observare a alegerilor, de asemenea, pot prezenta rapoarte organizațiilor lor corespunzătoare interguvernamentale sau celor neguvernamentale internaționale.

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

8. Aprobând prezenta Declarație și Codul de conduită al observatorilor electorali internaționali anexat la aceasta, organizațiile se obligă să colaboreze reciproc în cadrul misiunilor de observare a alegerilor. Observarea internațională a alegerilor se poate efectua, de exemplu, în baza misiunii constituite dintr-un singur observator internațional; misiunilor comune speciale de observare internațională a alegerilor; sau a misiunilor coordonate de observare internațională a alegerilor. În toate cazurile, organizațiile ce aprobă prezenta Declarație și Codul de conduită se obligă să conlucreze în scopul asigurării unei participări maximal eficiente la observarea alegerilor.

9. Observarea internațională a alegerilor se efectuează respectându-se suveranitatea țării în care acestea se desfășoară și drepturile cetățenilor acestei țări. Misiunile internaționale de observare a alegerilor vor respecta legile țării gazdă, de asemenea vor manifesta considerație pentru organele naționale ale puterii de stat, inclusiv pentru autoritățile electorale, și își vor exercita activitatea într-un astfel de mod, încât aceasta să fie compatibilă cu respectarea și încurajarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

10. Misiunile internaționale de observare a alegerilor vor tinde să colaboreze cu autoritățile electorale ale țării gazdă și nu vor deveni un obstacol în realizarea procesului electoral.

11. Decizia unei organizații de a institui o misiune internațională de observare a alegerilor sau de a studia posibilitatea instituirii unei astfel de misiuni nu înseamnă neapărat că această organizație consideră procesul electoral din țara în care acestea se vor desfășura ca fiind susceptibil de încredere. Nici o organizație nu va trimite misiuni internaționale de observare a alegerilor într-o țară în condițiile în care există posibilitatea ca prezența acestora să fie considerată ca o legitimizare a unui proces electoral vădit nedemocratic și în toate cazurile existenței unor astfel de condiții misiunile internaționale de observare a alegerilor vor face declarații publice pentru ca prezența lor în țară să nu presupună această legitimizare.

12. Pentru ca misiunea internațională de observare a alegerilor să-și poată desfășura eficient activitatea, vor fi respectate anumite condiții de bază. Astfel, o misiune internațională de observare a alegerilor poate fi organizată doar în cazul în care țara gazdă va întreprinde următoarele măsuri:

a) va face o invitație sau își va exprima într-un alt mod disponibilitatea de a găzdui misiuni internaționale de observare a alegerilor și, în corespundere cu cerințele fiecărei organizații participante, va face acest lucru într-un termen util pînă la data alegerilor, pentru ca acestea să aibă suficient timp să studieze toate procesele importante pentru organizarea unor alegeri cu adevărat democratice;

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

- b) va garanta misiunii internaționale de observare a alegerilor acces nelimitat la studierea tuturor etapelor procesului electoral și tuturor mijloacelor tehnice de efectuare a alegerilor, inclusiv a tehnologiilor electronice și procedurilor de confirmare a rezultatelor votării electronice, precum și altor tehnologii, fără a-i solicita misiunii să încheie vreo înțelegere de păstrare a confidențialității sau de nedivulgare a informației referitoare la mijloacele tehnice sau procedurile electorale și va recunoaște dreptul misiunilor internaționale de observare a alegerilor de a refuza adevărarea faptului că mijloacele tehnice sînt acceptabile;
- c) va garanta misiunii acces nelimitat către toate persoanele participante la procesul electoral, inclusiv:
 - (I) persoanele cu funcții de răspundere din organele electorale de toate nivelurile după depunerea unei solicitări întemeiate;
 - (II) membrii organelor legislative de stat, funcționarii guvernului și colaboratorii organelor de securitate a căror activitate este legată de organizarea unor alegeri cu adevărat democratice;
 - (III) toate partidele politice, organizațiile și persoanele care și-au anunțat dorința de a participa la competiția electorală (inclusiv candidații admiși, cei neadmiși și cei care au refuzat să participe la scrutin) ori s-au abținut de la participare;
 - (IV) colaboratorii mijloacelor de informare în masă; și
 - (V) toate organizațiile și toate persoanele interesate în desfășurarea unor alegeri cu adevărat democratice în țară;
- d) va garanta tuturor membrilor misiunii internaționale de observare a alegerilor libera circulație prin țară;
- e) va garanta misiunii internaționale de observare a alegerilor posibilitatea de a emite, fără amestec din afară, declarații publice și rapoarte asupra concluziilor și recomandărilor privind procesele și evenimentele legate de alegeri;
- f) va garanta că nici un organ guvernamental, al securității sau organele electorale nu se vor amesteca la selectarea unor anumiți observatori sau altor membri ai misiunii internaționale de observare a alegerilor și nu vor întreprinde acțiuni de limitare a componenței ei numerice;
- g) va garanta acordarea de acreditări depline pe întreg teritoriul țării (adică eliberarea de legitimații sau a unui document ce permite activitatea de observare) tuturor persoanelor selectate pentru a efectua observarea alegerilor cu condiția respectării de către misiune a cerințelor expres stabilite, întemeiate și nediscriminatorii față de acreditare;
- h) va garanta că nici un organ guvernamental, al securității sau organele electorale nu se vor amesteca în activitatea misiunii internaționale de observare a alegerilor; și
- i) va garanta că nici un organ al puterii de stat nu va exercita presiuni, amenințări de aplicare a sancțiunilor sau nu va aplica nici un fel de sancțiuni nici unui cetățean al țării sale sau cetățenilor străini care lucrează pentru misiunea internațională de observare a alegerilor, îi

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

oferă ajutor sau informații în conformitate cu principiile internaționale de observare a alegerilor.

În calitate de condiție obligatorie pentru organizarea misiunii de observare a alegerilor, organizațiile interguvernamentale și cele neguvernamentale internaționale pot cere ca astfel de garanții să fie expuse sub formă de memorandum de înțelegere reciprocă sau de alt document similar, coordonat cu organele guvernamentale și/sau cele electorale. Observarea alegerilor este o activitate cu caracter civil și, în cazul în care se va realiza în condiții de risc ce amenință securitatea de efectuare a observării sau de limitare a aplicării metodelor sigure de observare a alegerilor, ea va avea un efect îndoielnic.

13. Misiunile internaționale de observare a alegerilor vor tinde ca prezența lor să fie acceptată de toți participanții importanți la competiția politică și pot cere o astfel de aprobare.

14. Participanții la competiția politică (partidele, candidații și susținătorii problemelor ridicate la referendum) își urmăresc interesele legale în procesul electoral în baza dreptului de a fi aleși și de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit. În baza acestui drept, aceștia trebuie să aibă acces la controlul asupra tuturor proceselor legate de alegeri și la observarea respectării procedurilor, inclusiv a celor de efectuare a alegerilor electronice sau prin alte mijloace tehnice, la sediile secțiilor de votare, la centrele de efectuare a calculelor privind rezultatele votării și la alte unități similare, precum și a celor de transportare a buletinelor de vot și a altor documente electorale.

15. Misiunile internaționale de observare a alegerilor sînt obligate:

- a) să contacteze toți participanții la competiția politică în cadrul procesului electoral, inclusiv reprezentanții partidelor politice și candidații care pot dispune de informații privitoare la calitatea procesului electoral;
- b) să încurajeze prezentarea de către aceștia a informației privitoare la caracterul acestui proces;
- c) să aprecieze în mod independent și obiectiv această informație; și
- d) în calitate de aspect important al observării internaționale a alegerilor, să determine dacă participanților la competiția politică li se oferă acces la verificarea integrității tuturor elementelor procesului electoral la toate etapele lui de desfășurare. Recomandările misiunilor internaționale de observare a alegerilor, expuse sub formă scrisă sau pronunțate la diferite etape ale procesului electoral, vor conține apeluri pentru înlăturarea oricăror îngrădiri sau amestecului neîntemeiat în activitatea participanților la competiția politică cu scopul de a garanta integritatea procesului electoral.

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

16. Cetățenii beneficiază de drepturi internațional recunoscute, precum dreptul la libera asociere și la participare la administrarea treburilor publice ale țării lor. Aceste drepturi se pot realiza în baza activității organizațiilor neguvernamentale de monitorizare a tuturor proceselor legate de alegeri și de observare a procedurilor, inclusiv a celor de efectuare a alegerilor electronice sau prin alte mijloace tehnice, la sediile secțiilor de votare, la centrele de efectuare a calculului privind rezultatele votării și la alte unități similare, precum și a procedurilor de transportare a buletinelor de vot și a altor documente electorale. Misiunile internaționale de observare a alegerilor vor efectua aprecierea și vor prezenta rapoarte asupra faptului dacă organizațiile naționale independente de control și observare a alegerilor au posibilitate să-și realizeze activitatea pe baze nediscriminatorii fără obstacole sau amestec din afară. Misiunile internaționale de observare a alegerilor vor susține dreptul cetățenilor la realizarea observării imparțiale a alegerilor la nivel național fără îngrădiri neîntemeiate sau amestec din afară și în recomandările lor se vor expune pentru înlăturarea oricăror obstacole neîntemeiate de acest fel sau a amestecului.

17. Misiunile internaționale de observare a alegerilor vor identifica toate organizațiile naționale de efectuare a controlului imparțial asupra alegerilor care inspiră încredere, vor stabili contacte regulate cu ele și vor colabora cu acestea în măsura necesității. Misiunile internaționale de observare a alegerilor vor încuraja prezentarea de către aceste organizații a informației despre caracterul procesului electoral. După evaluarea independentă a informației prezentate de aceste organizații, concluziile formulate de acestea pot servi drept o completare importantă la elaborarea concluziilor de către misiunile internaționale de observare a alegerilor, în același timp misiunile internaționale de observare a alegerilor își vor păstra independența. În corespundere cu acest fapt, misiunile internaționale de observare a alegerilor vor depune toate eforturile posibile pentru a se consulta cu aceste organizații până la emiterea oricăror declarații.

18. Aprobând prezenta Declarație, organizațiile interguvernamentale și cele neguvernamentale internaționale recunosc că s-a atins un progres substanțial în stabilirea normelor, principiilor și angajamentelor de efectuare a alegerilor cu adevărat democratice și se obligă să aplice declarația despre aceste principii la realizarea observărilor, la adoptarea deciziilor și la formularea concluziilor asupra caracterului procesului electoral, de asemenea se obligă să asigure accesul la informația privind principiile și metodele de observare pe care le utilizează.

19. Aprobând prezenta Declarație, organizațiile interguvernamentale și cele neguvernamentale internaționale recunosc existența mai multor metode sigure de observare și își iau angajamentul să facă schimb de informații referitor la abordare și, pe măsura necesității, să coordoneze diversele metode. De asemenea, ele recunosc că misiunile internaționale de observare a alegerilor trebuie să fie alcătuite dintr-un număr suficient de mare de observatori, pentru ca

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

acestea să aibă posibilitate să determine pe bază de independență și imparțialitate caracterul procesului electoral din țară și să activeze suficient timp pentru a putea determina caracteristicile relevante ale tuturor elementelor importante ale procesului electoral la etapa de pînă la alegeri, în ziua alegerilor și în perioada de după alegeri, exceptînd cazurile cînd activitatea de observare și de prezentare a observațiilor este concentrată asupra unui singur element sau pe un număr limitat de elemente ale procesului electoral. Ele mai recunosc necesitatea neadmiterii de a efectua observarea numai în ziua alegerilor și de a supraaprecia importanța acestei observări, de asemenea că observarea trebuie efectuată în contextul general al procesului electoral.

20. Aprobînd prezenta Declarație, organizațiile interguvernamentale și cele neguvernamentale internaționale recunosc că în componența misiunilor internaționale de observare a alegerilor trebuie să fie incluse persoane cu abilități politice și profesionale suficient de diverse, cu o reputație impecabilă și care și-au demonstrat onestitatea în activitatea de observare și apreciere a alegerilor, ținîndu-se cont de competența în domeniile, precum: procesele electorale și principiile unanim recunoscute de efectuare a alegerilor; normele internaționale privind drepturile omului; dreptul electoral comparativ și procedurile administrative (inclusiv utilizarea computerelor și altor mijloace tehnice de efectuare a alegerilor); analiza comparată a proceselor politice și condițiile concrete ale țării respective. Aprobînd prezenta Declarație, organizațiile recunosc, de asemenea, importanța deosebită a componenței echilibrate a acestor misiuni și a membrilor din corpul de conducere pe principiile gender, precum și de a include în componența lor cetățeni din state diferite.

21. Aprobînd prezenta Declarație, organizațiile interguvernamentale și cele neguvernamentale internaționale se obligă:

- a) să asigure încunoștințarea tuturor participanților la misiunile internaționale de observare a alegerilor despre principiile veridicității informației și imparțialității la formularea aprecierilor și concluziilor;
- b) să prezinte documentul cu privire la sfera de preocupare sau un alt document similar care să explice scopurile misiunii;
- c) să ofere informații privind actele naționale legislative și normative corespunzătoare, situația politică generală și în alte probleme;
- d) să familiarizeze toți participanții la misiunea de observare a alegerilor cu metodele pe care trebuie să le aplice;
- e) să ceară tuturor participanților la misiune să ia cunoștință și să-și asume obligația de a respecta Codul de conduită al observatorilor electorali internaționali, anexat la prezenta Declarație care poate fi modificat, dar pentru a ține cont de cerințele organizației

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

modificările să nu atingă esența acestuia, sau să se oblige să respecte codul deontologic anterior al organizației care nu diferă în esență de Codul de conduită anexat.

22. Aprobând prezenta Declarație, organizațiile interguvernamentale și cele neguvernamentale internaționale se obligă să depună toate eforturile pentru respectarea prevederilor Declarației și ale Codului de conduită al observatorilor electorali internaționali anexat la aceasta. Ori de câte ori o organizație ce aprobă prezenta Declarație va considera necesar să se abată de la prevederile ei sau de cele ale Codului de conduită al observatorilor electorali internaționali, în scopul efectuării observării în spiritul Declarației organizația va prezenta în declarațiile sale publice explicații de ce a fost necesar acest lucru și va fi disponibilă să dea răspuns la întrebări corespunzătoare adresate de celelalte organizații ce aprobă Declarația.

23. Aprobând prezenta Declarație, organizațiile interguvernamentale și cele neguvernamentale internaționale recunosc că guvernele pot trimite delegații de observatori în alte țări și că alte organizații, de asemenea, pot efectua observări ale alegerilor. Organizațiile ce aprobă Declarația salută participarea altor observatori care sînt de acord pe bază temporară cu prevederile acesteia și respectă Codul de conduită al observatorilor electorali internaționali anexat la aceasta.

24. Prezenta Declarație și Codul de conduită al observatorilor electorali internaționali anexat la aceasta au rol de documente tehnice, pentru care nu se cere a adopta decizii de către organele politice ale organizațiilor care le aprobă (cum ar fi adunările, consiliile de conducere sau consiliile directoare), dar asemenea decizii sînt salutare. Prezenta Declarație și Codul de conduită al observatorilor electorali internaționali anexat la aceasta sînt deschise pentru aprobare de către alte organizații interguvernamentale și neguvernamentale internaționale. Aprobarea de către aceste organizații va fi înregistrată la Secția Organizatorică a Națiunilor Unite pentru Acordare de Asistență în Alegeri.

CODUL DE CONDUITĂ AL OBSERVATORILOR ELECTORALI INTERNAȚIONALI

Observarea internațională a alegerilor se bucură de o recunoaștere largă în lume. Ea se efectuează de către organizațiile interguvernamentale, cele neguvernamentale internaționale și asociații în scopul asigurării unei aprecieri obiective și exacte a caracterului procesului electoral în interesele poporului țării în care acestea au loc și pentru binele comunității internaționale. În legătură cu aceasta, este foarte importantă asigurarea autorității de observare internațională a alegerilor și toți participanții la prezenta misiune de observare a alegerilor, inclusiv observatorii cu mandate de lungă durată și cei cu mandate de scurtă durată, membrii delegațiilor de evaluare, grupurile specializate de observare și conducătorii misiunii semnează prezentul Cod de conduită, obligându-se să respecte prevederile acestuia.

Respectarea drepturilor constituționale și a normelor internaționale privitoare la drepturile omului

Alegerile sînt expresia drepturilor constituționale ale unui popor, a cărui voință manifestată liber stă la baza împuternicirilor și legitimității puterii de stat. Drepturile cetățenilor de a alege și de a fi aleși prin alegeri cu adevărat democratice, care au loc periodic, sînt drepturi ale omului internațional recunoscute, necesitînd realizarea unui șir de alte drepturi și libertăți fundamentale. Observatorii electorali sînt obligați să respecte suveranitatea țării gazdă, de asemenea drepturile și libertățile constituționale ale poporului acestei țări.

Respectarea legislației țării și a împuternicirilor organelor electorale

Observatorii sînt obligați să respecte legile țării gazdă și împuternicirile organelor responsabile de dirijarea procesului electoral. Observatorii sînt obligați să urmeze orice dispoziții legale emise de organele puterii de stat, organele securității și organele electorale ale țării. Observatorii sînt obligați, de asemenea, să manifeste respect față de persoanele cu funcții de răspundere din organele electorale și față de alți reprezentanți ai organelor naționale ale puterii de stat. Observatorii sînt obligați să consemneze cazurile de creare prin lege, regulamente sau prin acțiuni ale persoanelor cu funcții de răspundere din organele puterii de stat și/sau din organele electorale a greutăților excesive pentru realizarea drepturilor legate de alegeri, consacrate prin lege, constituție sau prevăzute conform tratatelor internaționale.

Respectarea unității organizaționale a misiunii internaționale de observare a alegerilor

Observatorii sînt obligați să respecte și să protejeze unitatea organizațională a misiunii internaționale de observare a alegerilor. Aceasta presupune, între altele, respectarea

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

prevederilor prezentului Cod de conduită, a tuturor instrucțiunilor sub formă scrisă (cum ar fi atribuțiile, directivele și principiile directoare) și tuturor indicațiilor date verbal de către conducerea misiunii de observare. Observatorii sînt obligați să frecventeze toate activitățile de instructaj organizate de misiune, cursurile instructive și ședințele de totalizare a rezultatelor activității; să ia cunoștință de legislația electorală, de regulile și de alte acte legislative la indicația misiunii; și să se conducă cu exactitate de metodele aplicate de misiunea de observare. Observatorii sînt obligați, de asemenea, să comunice conducerii misiunii de observare despre orice conflicte de interese care pot apărea în activitatea lor și despre orice comportament nedemn admis de alți observatori din componența misiunii pe care l-au observat.

Respectarea imparțialității politice

Observatorii sînt obligați să respecte cu strictețe imparțialitatea politică pe parcursul aflării în țara gazdă, inclusiv în afara orelor de lucru. Ei sînt obligați să se abțină de a-și exprima sau a demonstra orice manifestări de imparțialitate sau simpatie față de organele naționale ale puterii de stat, partidele politice, candidați, problemele ridicate la referendum sau problemele discutabile în cadrul procesului electoral. Observatorii se vor abține, de asemenea, de orice activitate care poate fi considerată întemeiat ca acordare de preferință sau ca o creare de condiții avantajoase unui anumit participant al competiției politice din țara gazdă și, în particular, vor evita să poarte la vedere orice simboluri, culori și lozinci care demonstrează o anumită simpatie sau să accepte orice de la participanții competiției politice.

Neîmpiedicarea procesului electoral

Observatorii sînt obligați să nu creeze obstacole în desfășurarea procesului electoral la nici una dintre etapele sale, inclusiv în procesele de pînă la alegeri, votare, numărarea voturilor și totalizarea rezultatelor alegerilor, precum și în procesele ce urmează după încheierea alegerilor. Observatorii pot, în cazul în care acest lucru nu este interzis de lege, să aducă imediat la cunoștința persoanelor cu funcții de răspundere ale organelor electorale cazurile de falsificare sau problemele esențiale, dar în așa fel, încît să nu creeze piedici suplimentare în activitatea organului electoral. Observatorii pot să adreseze întrebări persoanelor cu funcții de răspundere ale organelor electorale, reprezentanților partidelor politice și altor observatori care asistă la secțiunile de votare și pot să răspundă la întrebări despre activitatea pe care o desfășoară cu condiția ca aceste acțiuni să nu împiedice procesul electoral. Răspunzînd la întrebări, observatorii nu vor tinde să conducă procesul electoral. Observatorii pot pune întrebări alegătorilor și să răspundă la întrebările adresate de aceștia, dar nu au voie să întrebare sau să spună pentru cine dintre candidați, pentru care partid sau pentru care opțiune din cadrul referendumului ei și-au dat votul.

Prezentarea legitimației corespunzătoare

Observatorii pot purta la vedere legitimația eliberată de misiunea de observare a alegerilor, precum și legitimația cerută de organele puterii de stat naționale și sînt obligați să o prezinte persoanelor oficiale ale organelor electorale sau altor reprezentanți ai organelor puterii de stat naționale la solicitarea acestora.

Asigurarea exactității observării și a profesionalismului la formularea concluziilor

Observatorii sînt obligați să asigure exactitatea observărilor care le fac. Observările vor fi atotcuprinzătoare ținîndu-se cont de factorii atît pozitivi, cît și negativi, vor fi evidențiate trăsăturile esențiale care pot influența calitatea procesului electoral. La formularea concluziilor, observatorii se vor conduce de cele mai înalte exigențe privind exactitatea informației și obiectivitatea analizei, făcînd deosebire între premisele subiective și faptele reale. Observatorii sînt obligați să-și întemeieze concluziile pe fapte care pot fi verificate și să nu tragă concluzii premature. Observatorii sînt obligați, de asemenea, să țină evidența informației privind locurile în care au efectuat observarea, rezultatele acesteia, precum și a altei informații importante în conformitate cu cerințele misiunii de observare a alegerilor și sînt obligați să transmită misiunii aceste documente.

Abținerea de a face comentarii adresate opiniei publice sau mijloacelor de informare în masă pînă la publicarea declarației misiunii

Observatorii sînt obligați, pînă la publicarea de către misiune a declarației, să se abțină de a adresa reprezentanților mijloacelor de informare în masă sau publicului orice comentarii sau concluzii personale în legătură cu observările efectuate, cu excepția cazurilor în care au fost împuterniciți de către misiune să facă acest lucru. Observatorii pot oferi explicații privind caracterul misiunii de observare, activitatea ei și alte aspecte pe care misiunea le va considera necesare și vor recomanda colaboratorilor mijloacelor de informare în masă sau altor persoane interesate să se adreseze la misiune persoanelor responsabile de aceste probleme.

Colaborarea cu alți observatori electorali

Observatorii vor fi informați despre alte misiuni, atît internaționale cît și naționale, care efectuează observarea alegerilor în țara respectivă și sînt obligați să colaboreze cu acestea în corespundere cu indicațiile pe care le vor primi din partea conducerii misiunii.

Asigurarea comportamentului personal adecvat

Observatorii sînt obligați să se comporte adecvat și să manifeste respect față de alții, inclusiv să aibă o atitudine respectuoasă față de cultura și obiceiurile țării gazdă, să aibă bun simț în

Declarația principiilor de observare internațională a alegerilor

relațiile personale și în mod constant, inclusiv în afara orelor de serviciu, să-și relaționeze comportamentul cu cele mai înalte exigențe profesionale.

Încălcarea prezentului Cod de conduită

În cazul problemelor legate de încălcarea prezentului Cod de conduită, misiunea de observare a alegerilor va efectua o anchetă de serviciu. Dacă se va constata că s-a comis o încălcare serioasă, atunci observatorului care a admis-o i se va putea retrage acreditarea sau acesta va putea fi exclus din componența misiunii.

Obligația de a se conduce de prezentul Cod de conduită

Fiecare participant al prezentei misiuni de observare a alegerilor este obligat să ia cunoștință de textul prezentului Cod de conduită și să subsemneze obligația de a-l respecta.

OBLIGAȚIA CE ÎNSOȚEȘTE CODUL DE CONDUITĂ AL OBSERVATORILOR ELECTORALI INTERNAȚIONALI

Am luat cunoștință de textul Codului de conduită al observatorilor electorali internaționali, care mi-a fost pus la dispoziție de către misiunea de observare a alegerilor. Prin prezenta, mă oblig să urmez Codul de conduită și să-mi exercit activitatea în calitate de observator electoral în strictă conformitate cu acesta. Nu mă aflu în conflict de interese, nici politic, nici economic, nici de altă natură care ar putea să-mi determine capacitatea de a acționa imparțial în calitate de observator electoral internațional și să respect Codul de conduită.

Voi păstra imparțialitatea politică. Îmi voi exprima opiniile, conducându-mă de cele mai înalte exigențe privind exactitatea informației și obiectivitatea analizei, făcând deosebire între premisele subiective și faptele reale, și îmi voi fonda concluziile pe fapte reale care pot fi verificate.

Nu voi crea obstacole în procesul electoral. Voi respecta legile naționale și împuternicirile persoanelor cu funcții de răspundere ale organelor electorale și voi manifesta respect pentru organele electorale și alte organe naționale ale puterii de stat. Voi respecta și voi încuraja libertățile fundamentale ale poporului țării. Voi avea un comportament adecvat și voi manifesta respect față de alții, de asemenea voi avea o atitudine respectuoasă față de cultura și obiceiurile țării gazdă, voi avea bun simț în relațiile personale și în mod constant, inclusiv în afara orelor de serviciu, îmi voi conforma comportamentul cu cele mai înalte exigențe profesionale.

Voi apăra unitatea organizațională a misiunii internaționale de observare a alegerilor și voi respecta instrucțiunile ei. Voi frecventa toate activitățile de instructaj organizate de misiune, cursurile instructive și ședințele de totalizare a rezultatelor activității, la care misiunea cere participarea observatorilor și voi colabora la pregătirea declarației și a rapoartelor dacă se va cere acest lucru. Mă voi abține să-mi exprim opinia personală, să anunț observările sau concluziile în știrile prezentate de mijloacele de informare în masă sau să le fac publice pînă ca misiunea să difuzeze declarația sa, dacă nu voi fi împuternicit de conducerea misiunii să fac acest lucru.

Semnătura

Numele și prenumele

Data